

elkerüljék a félrevezető tájékoztatást. Ennek érdekében fontosnak tartják, hogy statisztikai tárgyú tanfolyamokat szervezzenek a média képviselői számára.

Az INE *nemzetközi kapcsolatai kiterjedtek, tevékenysége sokoldalú*. A legfontosabb tevékenységek közt lehet említeni a latin-amerikai szakértők képzését, különböző formákban és szervezeteken keresztül a Kínának valamint Boszniának nyújtott technikai segítséget, valamint a nemzetközi programokban való részvételt (ilyen például a Földközi tengeri térség turisztikai együttműködésével foglalkozó MED-TOUR program).

A hivatal gondot fordít az *oktatásra* is. Ennek kapcsán ki lehet említeni a TES tanfolyamok és tréningek szervezését Latin-Amerikában. 1999-ben az INE több mint 20 belső tanfolyamot szervezett, egyebek közt a nemzeti számlák, a fogyasztói árindex, a turizmus, a munkaerőpiac, a társadalmi jelzőszámok, az információs technológia, a statisztikai munka minőségének mérése témakörből, valamint módszertani kérdésekről. Nagy súlyt helyeznek az újságírók továbbképzésére is. Ez részben számukra szervezett hivatallátogatásokon, részben tanfolyamokon valósul meg. Ilyen tanfolyamot indítottak 1999-ben a turizmus statisztikájáról, arról, hogy hogyan kell helyesen értelmezni a fogyasztói árindexet, valamint az ESA-95 rendszerről. 2000-ben legalább hat új kurzust terveznek hasonló céllal.

Az *adatterjesztés és publikáció* területén a tartalmi kérdések mellett fontosnak tartotta az elnök asszony bemutatni azt, hogy hogyan tolnak el az arányok az új technológiák felé. Az 1995-ös évben a „csak könyv” aránya 72 százalékot tett ki az összes

kiadványból, a többi elektronikus és vegyes kiadás volt. 1999-ben ezek az arányok úgy változtak, hogy csak könyv 33, könyv + elektronikus eszköz 33, lemez, CD 34 százalékot tett ki. Terveik szerint 2002-re a „csak könyv” kategória aránya mindössze 7 százalékot ér majd el, a többi kiadvány elektronikus vagy vegyes kiadású lesz.

Az elektronikus adatterjesztésnek két lehetséges útja van: az egyik a sajtóközleményeken és általános tájékoztatókon alapul. Ekkor a terjesztő hivatal elektronikus lapja valójában évkönyvként szolgál. A másik lehetséges út az, hogy a terjesztés tárgya maga az adatbázis. Az INE ez utóbbi utat választotta, amikor mintegy 400 ezer idősről álló TEMPUS adatbázisát Interneten hozzáférhetővé tette. Ennek a stratégiának a következő állomása az lesz, hogy 2000 márciusára elérhető lesz az INEBAS adatbázis is, amely 20 ezer táblát tartalmaz. Ezzel az INE Európa legnagyobb ingyenes internetes statisztikai adatbázisának szolgáltatójává válik.

Befejezésül érdemes bemutatni néhány, egy független szervezet adatfelvételéből származó tényadatot, amelyek az INE internetes megjelenését, kapcsolatait jellemzik. 1996-ban az INE az internetes felhasználók célállomásai között a 98. helyen volt. Ezt a pozícióját 1998-ra az 59. helyig tornászta fel, az 1999. novemberi felmérés szerint pedig az INE az 54. leggyakrabban látogatott internetes hely, amelyet, az államigazgatáson belül, csak az Adóhivatal előz meg. Ez 1999-ben összesen 5 millió látogatót jelentett.

H. L.

EMLÉKEZÉS THEISS EDE PROFESSZORRA

1899. február 25-én született *Theiss Ede* professzor. A Műegyetemen gépészmérnöki diplomát, majd *Heller Farkas* professzor hatására, az 1913-ban szervezett Közgazdasági Mérnöki Karon közgazdasági mérnöki diplomát is szerzett. 1931 és 1933 között Rockefeller-ösztöndíjasként az Egyesült Államokban (a Chicagói, a New York-i Columbia, a kaliforniai Stanford Egyetemen) bővítette közgazdasági ismereteit. Már amerikai tartózkodása alatt figyelemre méltó cikkeket írt a kapitalista termelési mód közgazdaságtudományi kérdéseiről „Time and capitalistic production”, majd „Dynamics of saving and investment” címen. Amerikai tanulmányai után még egy évet töltött az angliai egyetemeken (Cambridge, London, Oxford) oktató- és kutatómunkájának tanulmányozásával, majd a skandináv országokban (Koppenhága, Lund, Stockholm) fejlesztette tovább ismereteit.

Tanulmányai alapján elmondhatjuk, hogy a világ élvonalába tartozó egyetemeken szerzett tudásával 1935-től megalapozottan vállalhatta az Ipari Minisztérium energia-gazdálkodási szakosztályának a vezetését, egyben az energia-világkonferencia magyar nemzeti bizottságának titkári teendőit. 1936-ban „A közgazdaság dinamikai problémái, különös tekintettel a statisztikai módszerekre” című szakmunkája alapján magántanárrá habilitálták. Egymás után jelennek meg tudományos dolgozatai. E rövid méltatásban a „Franklin Roosevelttel gazdaságpolitikája” címen 1938-ban megjelent munkájából mintegy hitvallásaként idézhetem a következő megállapítását: „Nálunk is, akárcsak Amerikában a legfontosabb gazdasági feladat a széles néprétegek nyomorának a megszüntetése, számukra tisztességes megélhetés, illetve a nemzeti jövedelemből való kellő részesedés biztosítása”.

A második világháború előtti években elkötelezett angolbarát beállítottsága miatt hátrányt szenvedett előmenetelében, de 1945 után, egészen 1948-ig képességeinek megfelelő pályát járt be. 1945-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjává választják. 1946-ban a József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen rendkívüli egyetemi tanár lett. Előadását „A közgazdaságtan dinamikai problémái, különös tekintettel a kvantitatív kutatási módszerekre” címen hirdette meg. 1948-ban lett az újonnan alakuló Magyar Közgazdaságtudományi Egyetem Statisztikai Tanszékének a vezetője.

1949-ben és a következő években több méltatlan támadás érte, főleg a matematikai statisztikai módszereknek (korreláció-, trendszámítás, matematikai modellek) a szocialista tervgazdálkodás területén való alkalmazhatóságát vonták kétségbe. (Egyébként ebben az időszakban nem csak Theiss Ede személye ellen indult támadás. Ekkor távolították el *Abay Gyulát* a pécsi egyetemről, *Schneller Károlyt* a szegedi egyetemről, *Laky Dezsőt* budapesti ny. egyetemi tanárt, és elbocsátották *Varga Istvánt* is, aki Theiss Ede elődje volt a Jogi Karon.) Theiss Ede 1950 őszén került az Eötvös Loránd Tudományegyetemre, ahol megbízták a Statisztikai Tanszék vezetésével, és ahol 1958-ig működött. Szakmai koordináló tevékenysége kiterjedt a pécsi és a szegedi egyetemek statisztikai tanszékeire is. Az ekkor ké-

szült, úgynevezett egységes jegyzeteket Theiss Ede szerkesztette.

1955-től a Jogi Kar dékánhelyettesi tisztségét is betöltötte. Ilyen minőségben az ő feladata lett volna a forradalomban részt vett hallgatók kizárására vonatkozó fegyelmi határozat aláírása. Erre ő nem volt hajlandó, ezért büntetésként nyugdíjazták.

Elégtételt jelentett Theiss professzornak, hogy a hatvanas években a Központi Statisztikai Hivatalban kialakuló ökonometriai kutatómunkába őt is bevonták. Ebben az időszakban is több magas színvonalú, maradandó tudományos értékű tanulmányt publikált, főleg a makroökonómia területére vonatkozó témakörben. Nem mulaszthatom el *Csepinszky Andornak*, *Halabuk Lászlónak*, *Kenessey Zoltánnak*, *Pintér Lászlónak* a nevét megemlíteni. Ők voltak azok, akik munkásságát nagyra értékelték, és akik kikérték tanácsait, egyben vele együtt is publikáltak. 1979-ben bekövetkezett halálának 10. évfordulóján az ELTE Statisztikai Tanszékén tudományos ülés keretében emlékeztek meg a nagynevű tudósról, az ökonometria és a döntéselmélet hazai megalapozójáról, a meghurcolást is türelemmel viselő pályatársáról. Theiss Ede professzor születésétől egy évszázadot átívelő időszak után megállapíthatjuk, hogy tudományos eredményei ma is maradandó értékei a statisztika tudományának.

Dr. Kovacsics József

MAGYAR SZAKIRODALOM

BÉLYÁ CZ IVÁN:

A BERUHÁZÁSI FORDULAT

Janus Pannonius Egyetemi Kiadó. Pécs. 1999. 199 old.

A tanulmánykötet a fenntartható növekedés egyik legfontosabb eleméről, a beruházások alakulásáról és ezek hatásáról közöl új és figyelemre méltóan érdekes ismeretanyagot. A szerző a rendelkezésre álló adatok igen nagy hányadát összefoglalóan közli – ez különös érdeme a kiadványnak –, így nemcsak a tanulmányban szereplő gondolatok alátámasztására ad lehetőséget, hanem további kutatásokra is. Forrásaiban a Központi Statisztikai Hivatal hagyományos adatszolgáltatásán kívül az ÁPV Rt., az egyes minisztériumok, a különböző hazai és nemzetközi bankok közleményeire is támaszkodik, és ezzel azt is lehetővé teszi, hogy az eltérő forrásokból rendelkezésre álló adatokat az olvasó egymással is összehasonlítsa.

Az adatközlésnek rendkívül nagy jelentősége van a tekintetben is, hogy módunk van 1989-től

1998-ig áttekinteni a folyamatok jelentős részét, miközben reflektorfénybe állít egyes évekre vonatkozó különböző részfolyamatokat is. A közölt táblák száma meghaladja a százat, és ezek közül néhány nemzetközi visszatekintő idősorokat is tartalmaz. A táblázatos rész nagy érdeme az is, hogy a bevezetésben 1950-ig visszatekintő idősorokat is közzétesz, amelyekből nemcsak az elmúlt évtized, hanem az előző évtizedek folyamatait is lehet vizsgálni. Nemcsak az adatállomány, hanem az értékelés is gazdag irodalomanyagra támaszkodik, köztük számos külföldi szerző viszonylag friss munkáira is.

A kötet elemző része mintegy fele a teljes terjedelmnek, és ebből is következik, hogy meglehetősen összefogott, nem túlzottan részletezett, több jól áttekinthető szemléltető grafikkal illusztrált az anyag. Szerkezete logikusan egymásra épül, és – mint ezt a Bevezetőben a szerző kifejti – abból a gondolatból indul ki: „... hogy a nemzetgazdaság befektetési folyamatai önszabályozók, és így a források képzésétől, a projektek kiválasztásáig minden mozzanat rábízható a piaci szereplők autonóm döntései